

ICEG EC

ICEG EC - CORVINUS

Balkán Monitor

2005/3.

TARTALOM

<i>A VILÁGBANK STRATÉGIÁJA 2005-2008 KÖZÖTT: SEGÍTSÉG HORVÁTORSZÁGNAK</i>	<u>3</u>
<i>REKORD NAGYSÁGÚ BOLGÁR KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK 2004-BEN</i>	<u>6</u>
<i>MONTENEGRÓ – A GAZDASÁGPOLITIKA A PRIVATIZÁCIÓRA FÓKUSZÁL</i>	<u>8</u>
<i>MACEDÓNIA – AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓS FOLYAMAT HELYZETE EGY ÉVVEL A JELENTKEZÉS UTÁN</i>	<u>10</u>

A VILÁGBANK STRATÉGIÁJA 2005-2008 KÖZÖTT: SEGÍTSÉG HORVÁTORSZÁGNAK

A Világbank másfél milliárd dollárt kíván kölcsönözni Horvátországnak az EU-tagsághoz elengedhetetlen reformok megvalósítására. 2008-ig kerek 1 milliárd dollárt hitelez, és ha az átalakulás a tervek szerint halad, akkor ez az összeg további félmilliárddal egészülhet ki.

A cél az ország versenyképességének, a gazdaság teljesítményének javítása, valamint annak segítése, hogy Horvátország harmonizálja jogrendszerét az EU-éhoz. Albert Martinez, a Világbank horvát küldötte szerint ez a lépés a pénzügyi hitelpolitikájában is fontos fordulópontot jelent, mert mostanáig az önálló beruházási programokat részesítették előnyben, a jövőben viszont a gazdasági rendszer átalakítása lesz a fő cél.

Horvátország 1993-ban csatlakozott a Világbankhoz és a **Nemzetközi Fejlesztési Társasághoz** (International Development Association, IDA). Azóta a bank fontos szerepet játszik a pénzügyi és technikai tanácsadásban, és tudástranszferben. A bank segítségével középpontjában az ország háború utáni újjáépítése, a jólét emelése, és a fejlődés élénkítése állt.

Horvátországban a Világban tevékenységének alapja az Országstratégia (OS), mely a kormánnyal folytatott konzultációkban testesül meg, s ezek során hároméves periódusra dolgozzák ki a bank támogató tevékenységét. Az 1999-2003 közötti utolsó periódusban a projektfinanszírozás három alaptípusa jelent meg: kölcsönök, segélyek, valamint elemző-tanácsadó tevékenység.

2005. január 19-én Zágrábban a Horvát Köztársaság kormánya és a Világbank új OS-t fogalmazott meg a 2005-2008-as időszakra. E dokumentum szerint a horvát kormánynak nyújtott segítség fő elemei:

- A makrogazdasági fenntarthatóság javítása hatékonyabb közkiadások és szigorúbb költségvetési menedzsment segítségével.
- A magánszféra által vezérelt fenntartható növekedési pálya elérése úgy, hogy a vállalászati szektorban biztosítják a pénzügyi fegyelmet és a versenyfeltételeket.
- Az oktatási rendszer átalakításával, az egészségügyi ellátás és a szociális juttatások hatékonyabb és célzott biztosításával kell biztosítani a széleskörű részvételt a növekedésben.
- A környezetmenedzsment lehetőségeinek kiaknázásával, a szennyvíz- és ivóvíz-hálózati infrastruktúra fejlesztésével és hatékonyabb energiagazdálkodással kell segíteni a természeti erőforrásokkal folytatott fenntartható gazdálkodást.

Horvátországban erőteljes gazdasági növekedés volt tapasztalható az elmúlt években, ami a nagymértékű infrastrukturális beruházásoknak és a hazai fogyasztásnak volt köszönhető. A statisztikák szerint a reál GDP 2004 harmadik negyedévében 3,6%-kal magasabb, mint 2003 azonos időszakában, a 2003-as éves GDP pedig az előző évhez képest 4,3%-kal növekedett.

1. TÁBLÁZAT
HORVÁTORSZÁG FŐBB MAKROGAZDASÁGI MUTATÓINAK ALAKULÁSA, 2000-2003

	2000	2001	2002	2003
GDP, piaci áron (kuna)	n.a.	165.639,4	176.428,8	189 883
1 főre jutó GDP, USD	n.a.	4.476,2	5.049,5	6.377,4
Éves növekedési ráta (%), standard árakon	n.a.	4,4	5,2	4,3
Export – USD-re átszámítva, láncindex	n.a.	105,3	105,1	125,7
Import – USD-re átszámítva, láncindex	n.a.	116	117,2	132,4
Személyes fogyasztás összesen (kuna)	58.613	61.141	64.736	n.a.

Forrás: Horvát Központi Statisztikai Hivatal

2004-ben szigorítottak a monetáris politikán, amely korlátozta a háztartások fogyasztását és a magánszektor beruházásait. Az, hogy az idei GDP növekedési ráta „csak” mintegy 3,8%-ot tett ki, azt mutatja, hogy az eddigi horvát gazdasági növekedés biztosításának módja hosszú távon nem fenntartható. Az elmúlt évek gazdasági helyreállítását a folyó fizetési mérleg egyre növekvő hiánya kísérte, mely alapvetően hozzájárult a külső adósság jelentős emelkedéséhez

Jó hír viszont Horvátország számára, hogy 2004 első tíz hónapjában az export 15,5%-kal nőtt, míg az import ennél alacsonyabb, 7%-os növekedést produkált, és a külső adósság mértéke is csökkent az elmúlt évben.

Az adósság-fenntarthatósági elemzés azt mutatja, hogy normál körülmények között a deficit nem haladja meg a GDP 3%-át, és az eladósodottság mértéke sem éri el a GDP 60%-át, így ezek a mutatók megfelelnek a maastrichti feltételeknek, melyek a Európai Monetáris Unióhoz szükségesek.

Ezek az adatok alapvető fontosságúak az ország számára, amely most nagy lépés előtt áll. De ez még nem elegendő, hosszú távon is stabilizálni kell őket, Horvátországnak ugyanis hosszú távban kell gondolkodnia. 2004-től az EU hivatalos tagjelöltjévé vált, így most a horvát kormány fő stratégiai célja a sikeres EU-csatlakozás, mégpedig dinamikus és versenyképes gazdasággal. E célok eléréséhez az OS program pillérei egyrészt a fiskális kiigazítás, hogy az eladósodottsági ráta stabilizálódjon, másrészt a strukturális reformok, hogy az állam gazdasági szerepe mérséklődjön, miközben a magánszektor tevékenysége megélnékül.

Ahhoz, hogy Horvátország sikeres EU-taggyá váljon, olyan feltételeket kell teremteni, melyek vonzzák a beruházásokat és serkentik a növekedést. E feltételeket az alábbiak szerint különíthetjük el:

- makrogazdasági és pénzügyi stabilitás,
- stabil, progresszív és kiszámítható jogi és intézményi háttér,
- hatékony munkaerő- és tőkepiac,
- társadalmi és környezeti fenntarthatóság,
- hatékony integráció az európai infrastrukturális hálózatba, biztosítva a költségek és a minőség versenyképességét, valamint
- dinamikus, üzletbarát környezet.

Horvátország fenntartható gazdasági fejlődésének kulcsa a magánszektor dominanciája. A közsférában a bérek és kedvezmények mérséklésére van szükség. Leginkább a közkiadások csökkentése és átszervezése, az üzleti környezet javítása, és a jogrendszer reformja szükségesek ahhoz, hogy a magánszféra beruházásai és termelékenysége javuljon.

Az OS fő célja, hogy támogassa a kormány növekedési és reformstratégiáját a sikeres EU-csatlakozás érdekében. A stratégia megkívánja, hogy a növekedés forrásait a közsféra kiadásai és fogyasztásai felől a magánszektor beruházásai és hatékonysága felé tereljék. A Világbank támogatásának legnagyobb részét (450 millió USD) beruházások finanszírozására, a költségvetés megerősítésére, és a közigazgatás hatékonyságának javítására kívánják fordítani.

Az OS emellett abban is támogatni fogja Horvátországot, hogy az elkövetkező 4 év során az Európai Unió csatlakozási feltételeinek meg tudja felelni. Ez azt jelenti, hogy az OS támogatja az *acquis communautaire*-hez szükséges harmonizációs programokat, és javítja Horvátország képességét, hogy megbirkózzon az Unióban levő verseny nyomásával.

REKORD NAGYSÁGÚ BOLGÁR KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK 2004-BEN

ISMÉT SZUFFICITET JÓSNÁK

2004 utolsó hónapjaiban a bolgár kormány költségvetési egyenlege folyamatosan javult. A konszolidált költségvetési bevételek és kiadások összege novemberben 1326,4 millió bolgár leva illetve 1323,7 millió leva volt, ami 22,4% és 14,5% növekedést jelent. A decemberig eltelt 11 hónap során a többlet elérte a 1478 millió levát, ez 65%-os növekedésnek felel meg 2003 azonos időszakához képest, és a GDP-nek mintegy 0,7%-át teszi ki. A költségvetés készpénz egyenlege az év első 11 hónapjában 1256,6 millió leva volt, ami 71%-kal magasabb az előző évi eredményénél. Nagyon fontos, hogy az elsődleges és a hazai mérleg lényegesen javult. Ezek 1430,7-ről 1926,3 millió levára, illetve 1269,8-ról 1430,7 millió levára emelkedtek 2003 azonos időszakához képest.

A költségvetés javuló teljesítménye elsősorban a bevételek robusztus növekedésének köszönhető, melyek tavaly decemberben 841,5 millió levát tettek ki, 32,92%-kal meghaladva az előző éves teljesítményt. 2004 januárja óta a költségvetés bevételei elérték a 9276 millió levát, ami 11,6%-os éves növekedést jelent. A bevételek a 2004-es költségvetései előrejelzéseket 2,5%-kal haladták meg.

A bevételi oldalon - különböző mértékben növekvő - jövedelemfajták eredményezték a költségvetés javulását. Leggyorsabb ütemben az adóbevételek nőttek. A 12 hónapra vetített emelkedés 38,4% volt. Ugyanakkor a nem adójellegű bevételek szinte változatlanok maradtak, csupán 0,8%-kal emelkedtek. Az összes tétel közül az ÁFA és a jövedelemadó bevételek mutatták a legnagyobb növekedést, 89,7 millió illetve 69,3 millió BGN-t. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a jövedelemadó-bevételek változását befolyásolta a központi költségvetés és a helyi önkormányzatok közötti adminisztrációs eljárás módosítása is.

A közvetett adóbevételek is nőttek. A fogyasztási adókból származó bevételek 40,8 millió levával, a vámbevételek 9,4 millió levával emelkedtek, leginkább az import erőteljes bővülése miatt. Ugyanakkor a nyereségadók 6,8 millió levával, azaz 13,9%-kal csökkentek, a 2004 elején bevezetett adókulcs-csökkentésnek köszönhetően.

A nagymértékű bevétel-növekedés ellenére a kormány óvatos költségek politikát folytatott. Például a központi kormányzat kiadásai novemberben 770,4 millió levát tettek ki, amely csupán 2,4%-kal haladta meg az előző évit. A legnagyobb emelkedést a tőkekiadások és a karbantartásra fordított költségvetési kiadások mutatták. A kamatkifizetések 6,6 millió levával, azaz 42,3%-kal nőttek, főként a hazai piacra kihelyezett nagy mennyiségű államkötvény miatt, ami az adósságszervezési program része volt. Ugyanakkor a költségvetési transferek 27,2 millió levával, azaz 10,4%-kal nőttek.

2004-ben az államadósság szintje tovább csökkent, köszönhetően a költségvetési többletnek, az alacsony kamatlábaknak, a fiskális tartalékok részbeni felhasználásának és az erős árfolyamnak. Az államadósság a becslések szerint 2004 végére kicsivel a GDP 40%-a alá csökkent. A sikeres privatizáció miatt gyorsan felhalmozódó pénzügyi tartalékok lehetővé teszik a kormánynak, hogy az úgynevezett Brady-kölcsönt visszavásárolja. Az államadósság 2005 végére várhatóan a GDP 32%-ára esik vissza, amely részben a január végén lejáró Brady kölcsön eredménye is. Ez az elmúlt hat évre vetítve az államadósság 40%-pontos csökkenését eredményezné, ami az egyik leggyorsabb ütemű sajátteréjű kölcsön-visszafizetést eredményezi.

2004 utolsó heteiben már elkezdődött Bulgáriában a választási időszak, amit az is jelez, hogy a kormány nagymértékben megnövelte a kiadásait. A választásokat 2005 júniusában tartják. A választások közeledte további költségvetési lazulást eredményezhet, de ez valószínűleg nem veszélyezteti az ország közpénzügyeinek fenntarthatóságát. Előreláthatóan a központi költségvetés a

GDP 1%-át kitevő deficitel zárja majd a 2005-ös évet, miközben a hivatalosan kitűzött deficit-cél a GDP 0,5%-a. Bár a választások miatt a fiskális fegyelem némileg lazul, a következő kormányzat alatt nem várható a pénzügypolitika változása, hiszen a pártok elkötelezettek a valutatanács intézménye és az EU-csatlakozás felé.

Ami a jövőben várható trendeket illeti, a fiskális expanzió súlyosbíthatja a már így is jókora hiányt a bolgár kereskedelmi mérlegben, mely 2004-ben kissé szűkült, de továbbra is a GDP 7,7%-át tette ki. Azonban ez az arányszám még a helyzet romlása esetén is bőven a BBB kategóriás országok kereskedelmi mérleghiányának mediánja fölött van, és a többi "második hullámos" EU-csatlakozó országok mutatója fölött, mint Horvátország, Románia és Törökország.

A kereskedelmi mérleg hiányának komoly problémái ellenére (pl. alacsony belső megtakarítási ráta), kevés jel mutat arra, hogy az állapot ne lenne fenntartható. A közvetlen külföldi beruházások a deficit nagy részét fedezik, és bár a beáramló kölcsönök nominális értelemben erősen növekedtek, az ország külső eladósodottsági mutatói tovább mérséklődtek. A Bulgáriába érkező tőkebeáramlást továbbra is támogatja a folytatódó privatizáció, a szabályozói fegyelem, és a 2007 januárjára várható EU-csatlakozás.

2. TÁBLÁZAT KÖLTSÉGVETÉSI MÉRLEG (MILLIÓ BGN)

Éves adatok						
	2000	2001	2002	2003	2004 ¹	
Konszolidált költségvetési bevételek (kumulált)	11 062.0	11 837.4	12 523.3	14 072.0	15 800.0	
Konszolidált költségvetési kiadások (kumulált)	11 330.7	12 096.6	12 732.7	14 071.1	14 544.4	
Fizetési egyenleg (kumulált)	-268.6	-259.1	-209.5	0.9	1 256.6	
Belső államadósság (éves átlag)	2.336,4	1.765,5	1.976,9	2.223,2	2.650,0	
Külső államadósság (éves átlag)	18.920,7	18.979,1	17.481,0	15.109,1	13.100,0	
Havi adatok 2004						
	Január	Február	Március	Április	Május	Június
Konszolidált költségvetési bevételek (kumulált)	1.126,0	2.110,62	3.636,80	5.097,6	6.375,55	7.646,90
Konszolidált költségvetési kiadások (kumulált)	1.152,7	2.260,16	3.408,40	4.568,7	5.665,80	6.769,30
Fizetési egyenleg (kumulált)	-26,7	-149,55	228,40	528,9	709,75	877,60
Belső államadósság	2.347,4	2.414,08	2.442,20	2.462,4	2.475,30	2.494,47
Külső államadósság	14.588,1	14.577,39	14.729,40	14.874,3	14.712,30	14.704,32
	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Konszolidált költségvetési bevételek (kumulált)	8.996,50	10.311,38	11.622,09	12.978,15	14.304,55	15.800,0
Konszolidált költségvetési kiadások (kumulált)	8.019,80	9.119,70	10.322,35	11.502,85	12.826,55	14.544,6
Fizetési egyenleg (kumulált)	976,70	1.191,68	1.299,74	1.475,30	1.478,00	1.256,6
Belső államadósság	2.494,66	2.536,91	2.568,79	2.597,73	.	.
Külső államadósság	13.595,2	13.531,8	13.485,4	13.329,7	.	.

Forrás: Pénzügyminisztérium, Bulgária

Megjegyzés:¹ becslés

MONTENEGRÓ – A GAZDASÁGPOLITIKA A PRIVATIZÁCIÓRA FÓKUSZÁL

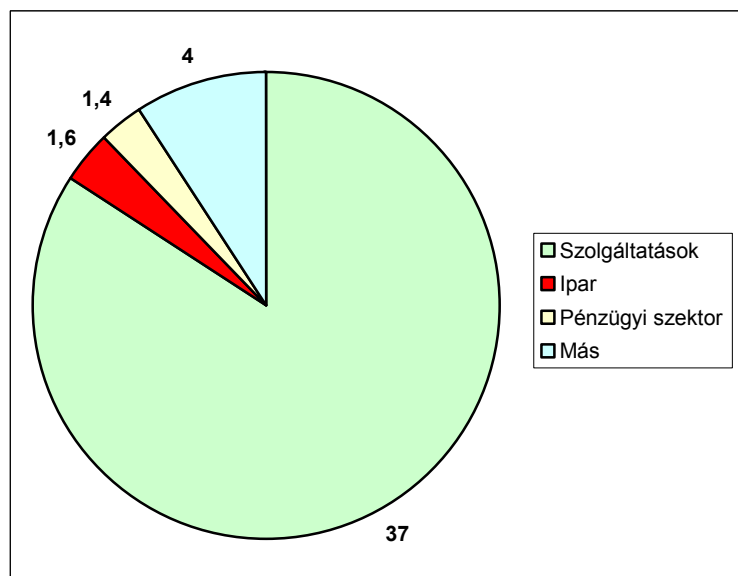
FDI BEÁRAMLÁS

A közvetlen külföldi tőkebefektetéseket (FDI-t) alapvető fontosságúnak tekintik a termelés növelése, az infrastruktúra fejlesztése és így összességében az életszínvonal fejlesztése szempontjából. Nyilvánvaló, hogy Montenegró is szeretne részesülni ezen előnyökből, de általánosságban kijelenthetjük, hogy a délkelet-európai régióban Montenegró teljesítménye még elmarad más országok – Bulgária, Horvátország és Románia – teljesítménye mögött. Ez volt az oka annak, hogy 2004-ben a montenegrói kormányzat rákényszerült bizonyos lépések megtételére, például külföldi tanácsadókat fogadott fel, valamint megalapította a Beruházásösztönző Ügynökséget (Agency for Investment Promotion).

A legfrissebb FIAS (Foreign Investment Advisory Service) jelentés szerint Montenegró legfőbb vonzereje a kedvező földrajzi elhelyezkedése, a gyors ütemű gazdasági reformok, a képzett ám nem annyira drága munkaerő és végül de nem utolsósorban a gyors privatizáció. Ugyanakkor a montenegrói piac kicsi és kevésbé jövedelmező, ahol a gazdasági rendszerváltás viszonylag későn következett be. Montenegrónak több más problémával is szembe kell néznie: szerkezetileg gyenge iparágak, makrogazdasági instabilitás, korrupció és az államigazgatási rendszer hiányosságai is jellemzik az országot.

2004 első kilenc hónapjában a montenegrói központi bank szerint nettó 44 millió USD értékben áramlott közvetlen külföldi tőkebefektetés az országba. Ez az előző év azonos időszakához képest 60%-os növekedést jelent.

1. ÁBRA
MONTENEGRÓBA IRÁNYULÓ NETTÓ FDI (2004. JAN-SZEPT, MILLIÓ USD)

A montenegrói kormányzat célja az, hogy 2005-ben 150 millió eurónyi FDI érkezzon az országba, részben privatizációs értékesítések, részben zöldmezős beruházások, részben más fejlesztési projekteken keresztül. Várhatóan a Telekom Montenegro (Telekom Crne Gore AD, TCG) értékesítése jelenti majd a legnagyobb bevételt. A TCG-re a Matáv, Magyarország vezető távközlési társasága tette a legmagasabb ajánlatot, a cég 100%-áért 165 millió eurót ígérve. Ez azt jelenti, hogy a kormányzat túlteljesíti 2005-ös terveit.

A TELEKOM MONTENEGRO FELVÁSÁRLÁSA

A TCG-csoport a TCG-ből és három leányvállalatából (Monet GSM, Montenegro Card és Internet CG) áll. A TCG – Montenegro vezetőkes szolgáltatója – körülbelül 191 ezer fogyasztónak nyújt vezetőkes telefonszolgáltatásokat. A TCG által 100%-ban tulajdonolt Monet GSM 2003 végén az ország második legnagyobb mobiltelefon-szolgáltató cége volt, mintegy 190 ezer ügyféllel és 43%-os piaci részesedéssel. A 85%-ban tulajdonolt Internet CG több mint 70 ezer dial-up előfizetővel és 90%-os piaci részesedéssel rendelkezik. A TCG 51%-os tulajdoni hányaddal rendelkezik a Montenegro Card-ban, amely nyilvános telefon-szolgáltatás nyújt és e piacon 60%-os részesedése van.

A TCG felvásárlása - a macedón Maktel ellenőrzésére feljogosító részvénycsomagjának felvásárlása után - a Matáv második külföldi beruházása. A TCG-vel történt megállapodás része a magyar vállalat középtávú stratégiájának, és további növekedési lehetőségeket is magában foglal. Ráadásul a felvásárlás segítheti a Matávot abban, hogy bevételei és vezetőkes előfizetőinek száma ne csökkenjen tovább.

A TCG-vel történt megállapodás alapján a Matáv 114 millió euróért vásárolja meg a cég részvényeinek 51,12%-át a montenegrói kormányzattól, és a fennmaradó, 48,88%-os részesedésért, mely jelenleg kisebbségi tulajdonosok kezében van, újabb ajánlatot nyújt be. A TCG felvásárlása ideiglenesen megnöveli majd a Matáv eladósodottságát. A Matáv ajánlata tartalmaz egy olyan tervet is, mely szerint a magyar vállalat a következő öt év folyamán további 67 millió eurót fektet a TCG-be.

ÖSSZEGZÉS

Vitathatatlan, hogy Montenegro egyre előrébb halad a gazdasági átalakulás folyamatában – a pozitív eredményeket a nagyvállalatok és bankok privatizációi is jelzik –, ám az országnak még szembe kell néznie bizonyos problémákkal. A szakértők kihangsúlyozzák, hogy alacsony a reformokat megvalósítani hivatott államigazgatási kapacitás, és a vállalkozói kultúra is igényel még további fejlődést. Az átalakulás kezdeti szakaszának befejezése után a kormányzat új feladata egy középtávú terv létrehozása, egy mélyebb intézményi és szerkezeti reformokat célzó világos stratégia megalkotása.

Úgy tűnik a kormányzat megpróbál erőfeszítéseket tenni a közvetlen külföldi befektetések Montenegroba vonzása érdekében, ideértve a nagy értékű privatizációs pályázatok kiírását is. Ám további sürgős reformok szükségesek a közigazgatásban és a jogi rendszerben. Mindezen reformok célja a magánszektor fejlődésének felgyorsítása és a befektetői klíma javítása. A közvetlen külföldi befektetések Montenegroba vonzása nagy kihívás lesz az ország számára.

2005-ben a gazdaságpolitikának két nagy kérdéskörre kell választ találnia: hogyan lehet sikeresen küzdeni az infláció ellen, 10% alá szorítva azt, illetve hogyan csökkenthető a folyó fizetési mérleg hiánya. Az IMF segítségével már készültek tervek e problémák megoldására. Annak következtében, hogy Montenegroban a magánszektor aránya még mindig csupán 45%-os, a szakértők a privatizáció felgyorsítását tanácsolják. A Kombinát Alumínijuma Podgorica (KAP) alumíniumgyártó vállalat közelgő privatizációjával a montenegrói gazdaság nagyobb része magántulajdonba kerül majd.

MACEDÓNIA – AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓS FOLYAMAT HELYZETE EGY ÉVVEL A JELENTKEZÉS UTÁN

2004 elején Branko Crvenkovski, a Macedón Köztársaság miniszterelnöke bejelentette, hogy országa február végén kérni fogja felvételét az Európai Unióba. A macedón kormányzat szerint az ellenzék is egyetértett az EU-hoz történő jelentkezéssel. Az ország európai integrációja közös és nemzeti érdekük, így a bejelentés komolynak tűnt.

2004 februárjában a macedón Parlament hozzájárult, hogy az ország formálisan is kérje felvételét az EU-ba, ám a hivatalos jelentkezési dátum (február 26) eltolódott a macedón elnök, Boris Trajkovski tragikus halála miatt. Majdnem egy hónappal később, 2004. március 22-én viszont Macedónia hivatalosan is kérelmezte felvételét az Európai Unióba.

Ez azt jelenti, hogy a függetlenségét a 90-es évek elején elnyert Macedónia lehet a negyedik tagjelölt ország a délkelet-európai régióból – Bulgária, Románia és Horvátország után. Bulgária és Románia 2004 végén befejezték az csatlakozási tárgyalásokat, és 2007-ben várhatóan EU-tagok lesznek, Horvátország pedig 2003 elején kérte felvételét. Az EU üdvözölte Horvátország jelentkezését, az Európai Bizottság erre vonatkozó hivatalos állásfoglalása alapvetően pozitív volt. A jelenlegi menetrend szerint 2005 márciusában kezdődnek meg Horvátországgal a csatlakozási tárgyalások.

3.TÁBLÁZAT
MACEDÓNAI FŐBB GAZDASÁGI MUTATÓI (1998-2004)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003*	2004**
GDP növekedés (%)	3,4	4,3	4,6	-4,5	0,9	3,2	4,0
Inflációs ráta (%)	0,8	-1,1	5,8	5,3	2,4	1,2	2,0
Munkanélküliek aránya (%)	34,5	32,4	32,2	30,9	31,9	36,7	35,0
Államháztartási hiány (GDP %-ában)	-1,7	0	1,8	-7,2	-5,6	-1,6	-2,0
Folyó fizetési mérleg hiánya (GDP %-ában)	-7,5	-0,8	-2,1	-6,8	-8,5	-6,0	-7,7
Nettó FDI (millió euró)	105	30	191	498	82	83	120

Forrás: IMF, NBRM,

** Előzetes adat ** Tervezett*

HÁTTÉR

Horvátország jelentkezésével szemben a macedón felvételi kérelmet nem fogadták akkora örömmel az EU-ban. Tény, hogy jelenleg Macedónia sokkal "problematikusabb" és kevésbé fejlett ország, mint Horvátország. Ez az oka annak, hogy míg Horvátország jelentkezését üdvözlötték 2003-ban, addig Javier Solana, az EU külpolitikai főképviseleje azt tanácsolta Macedóniának, hogy Skopje-nak nem kellene annyira sietnie a az EU-tagságra vonatkozó kérelmével. Érvelése szerint az EU túl elfoglalt a 10 új tagország csatlakozásával. Nyilvánvaló, hogy az EU-nak elég problémája lesz az új tagok csatlakozása után, és nem lesz elég erőforrása arra, hogy Macedónia tagfelvételi kérelmével foglalkozzon. Így Macedónia nem reménykedhet egy korai válaszban az EU részéről². Ugyanakkor Solana nyilatkozata azt is jelenti – a mi értelmezésünkben –, hogy az EU még nem készült fel arra, hogy a kevésbé fejlett balkáni országokat (pl. Macedóniát) is magába integrálja.

¹ Ez a jelenlegi céldátum.

² Horvátország esete jó példa: a nyugat-balkáni ország 2003 elején jelentette be, hogy csatlakozni szeretne az EU-hoz, és az EU egy év múlva adott ki hivatalos állásfoglalást a kérdésben.

Az EU és Macedónia közötti első kapcsolatok 1996-ban létesültek, amikor Macedónia teljesítette a szükséges feltételeket ahhoz, hogy részt kaphasson az EU PHARE programjának támogatásaiból. Három évvel később az EU úgynevezett Stabilitási és Társulási folyamatot (Stabilization and Association process, SAP) javasolt öt nyugat-balkáni ország számára. Ennek lett eredménye 2000-ban a Stabilitási és Társulási Egyezmény (Stabilization and Association Agreement, SAA), melyet végül 2001-ben kötöttek meg illetve léptettek életbe. Ugyanebben az évben egy másik egyezményt, az ún. Ohrid Egyezményt is aláírták. Ez a két egyezmény hozzásegítette Macedóniát a stabilizációhoz és létrehozott egy békében élő országot.

Az európai integrációs folyamatban Macedónia számára a következő lépés az uniós tagság kérelmének bejelentése volt. Ugyanakkor ennek a lépésnek a kapcsán egy nagy problémával szembesült az ország. Déli szomszédja, Görögország ugyanis jelezte, hogy megvétózza EU-csatlakozását, amennyiben továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy a nemzetközi közösség Macedón Köztársaság néven ismerje el. A névvel kapcsolatos vita újra nagyobb jelentőségűvé vált azután, hogy 2004 végén az Egyesült Államok bejelentette, formálisan is elismerte a Macedón Köztársaság nevét.

Görögország álláspontjának oka az, hogy tart attól, hogy a Macedón Köztársaság név felvétele a későbbiekben esetleg területi követeléseket eredményezhet Görögország északi, Macedónia nevű tartományával szemben (ez volt a szülőhelye Nagy Sándor macedón királynak). Ez a magyarázata annak, hogy Athén esetlegesen megvétózza az EU-tagsági kérelmet.

Az Egyesült Államok elismerését három különböző módon értelmezték a három országban. Athén szerint a washingtoni döntés egy "diplomáciai hátszúrás volt Görögország ellen", Bush-t pedig "Macedónia Keresztapjának" nevezték. Macedóniában győzelemként ünnepelték a döntést, míg az Egyesült Államok magyarázata szerint ez a macedón kormányzat támogatásának jele volt, annak demokrácia melletti elkötelezettségének és a terrorizmus elleni harcban tett lépéseinek jutalma. A megoldás valószínűleg az lehet majd, hogy a két ország (Görögország és Macedónia) egyezsége jut egy egyeztetett, kölcsönösen elfogadott névben.

2004 októberében az Európai Bizottság elküldte Macedóniának azt a kérdőívét, amelyre adott válaszok alapján meghozza majd állásfoglalását. A kérdőív 3000 témakört érint és körülbelül 4000 kérdést tartalmaz. Amint a kérdések megválaszolásra kerülnek a kérdőívet visszaküldik a Bizottságnak, mely elkészíti véleményét Macedónia tagjelölti kérelméről. Skopje-i tisztviselők szerint az EU-kérdőívre adott válaszokat várhatóan 2005 február 14-én küldik el Brüsszelnek. Várakozásaink szerint az EU állásfoglalása 2005 végére készül el.

Kétségtelen, hogy Macedónia sorsa erős jelzést szolgáltat majd a többi volt jugoszláv állam valamint Albánia számára is. Ezen országok jelentős erőfeszítéseket tesznek a reformok megvalósítása terén, és (Horvátország után) Macedónia pozitív példája további ösztönzést jelentene számukra.

ÖSSZEGZÉS

Összegzésképpen megállapítható, Macedónia számára az EU-ba való felvételi kérelem egy ésszerű döntés, hiszen ez segítheti az ország további stabilizációját és európai integrációját. Ugyanakkor a felvételi kérelem nem a legjobb időpontban született, hiszen az EU éppen története legnagyobb bővítésével van elfoglalva, amikor is tíz, többnyire kevésbé fejlett közép- és kelet-európai ország csatlakozik a Közösséghez. Így Macedónia nem számíthat arra, hogy gyors választ kap felvételi kérelmére. Ráadásul Bulgáriával és Romániával lezárultak az előcsatlakozási tárgyalások, és Horvátország esetében is hamarosan elkezdődnek a tárgyalások. Következésképpen Macedóniának türelmesnek kell lennie, de az megállapítható, hogy az ország európai integrációjának foka magasabb szintre emelkedett azáltal, hogy beadta felvételi kérelmét az EU-tagságra.